

Betreft: inbreng Kamerbehandeling Klimaat en Energieverkenning (KEV)

Datum: 12 december 2023

**NATUUR
& MILIEU**

GREENPEACE

**de natuur en
milieufederaties**

milieudefensie

Geachte leden van de vaste Kamercommissie EZK,

Van harte gefeliciteerd met uw Kamerzetel en woordvoorderschap op Energie en Klimaat. Graag werken we de komende jaren met u samen aan de verdere verduurzaming van Nederland.

Op 20 december behandelt u de nieuwste Klimaat- en Energieverkenning (KEV). De urgentie van de klimaatcrisis is nog nooit zo groot geweest, dus is het extra belangrijk om de signalen die de rekenmeesters van het PBL afgeven zo snel mogelijk om te zetten in effectief beleid. [Recent CBS-onderzoek](#) laat zien dat driekwart van de Nederlanders zich zorgen maakt over het klimaat en 82% vindt dat de overheid zich hier mee bezig moet houden. De gevoelde urgentie van klimaatbeleid staat los van politieke kleur, wat betekent dat de kabinetsformatie geen reden kan zijn om te stagneren op dit dossier.

Natuur & Milieu, Greenpeace Nederland, de Natuur en Milieufederaties en Milieudefensie willen u via deze brief graag wijzen op de belangrijkste signalen uit de KEV, en reiken u een aantal mogelijke acties aan die bijdragen aan de effectiviteit van beleid. Wij roepen u op om onze oproep te betrekken in het debat op 20 december.

De punten die wij mee willen geven zijn de volgende:

- **Ambitieniveau.** Alleen in een zeer gunstig scenario wordt volgens het PBL de huidige doelstelling van 55% broeikasgasreductie in 2030 gehaald. Dit is echter zeer onzeker. Aanvullend beleid om de gevraagde reductie zeker te stellen is noodzakelijk.
- **Energiebesparing.** Nederland haalt de Europese energiebesparingsdoelen niet. Energiebesparing, het tegengaan van verspilling, is essentieel om de klimaatdoelen haalbaar te maken, het comfort in Nederlandse woningen te verhogen en de energierekening te verlagen. Duurzame energie, materialen, ruimte en menskracht zijn schaars. Alleen door rigoureus te besparen gaat de nieuwe duurzame samenleving passen.
- **Voorgenomen beleid niet vertragen.** Door de val van het kabinet is er vertraging opgetreden in de behandeling van het voorgenomen beleid. Dit moet ingehaald worden door met voorrang dit beleid begin 2024 te behandelen in de beide Kamers.
- **Klimaatrechtvaardigheid.** Voor het behoud en versterken van draagvlak is een rechtvaardige verdeling van de lusten en lasten van klimaatbeleid essentieel.

Hieronder lichten we deze punten verder toe.

Ambitieniveau

PBL berekent dat Nederland in 2030 met het huidige beleid 46 tot 57 procent emissiereductie kan behalen ten opzichte van 1990. De doelstelling zoals vastgelegd in de Klimaatwet is minimaal 55% reductie. Deze zou hiermee binnen bereik komen. PBL heeft echter zeer beperkt rekening gehouden met vertraging door de val van het Kabinet. Verder geeft PBL zelf ook aan dat niet-stuurbare factoren zoals het weer en de export van elektriciteit wel goed moeten uitpakken om het doel te kunnen halen. Zo'n grote onzekerheid kunnen we ons niet veroorloven als het om het klimaat gaat. Ook de Raad van State heeft in hun reactie op de [Concept Klimaatnota 2023](#) nogmaals geadviseerd om uit te gaan van de onderkant van de bandbreedte. Het is dus nodig dat er aanvullende maatregelen geformuleerd worden. Niet in de laatste plaats omdat de 55%-doelstelling ook onvoldoende is als eerlijke bijdrage om de mondiale opwarming onder de 1.5 graden Celsius te houden, zoals vastgelegd in het juridisch bindende Klimaatakkoord van Parijs. Dit blijkt onder meer uit [onderzoek van het New Climate Institute](#). Wij willen daarom oproepen tot het aanscherpen van bestaande maatregelen en het opstellen van nieuwe maatregelen vóór de voorjaarsnota 2024.

In 2024 wordt u ook gevraagd een besluit te nemen over **het klimaatdoel voor 2040**. Om de opwarming zoveel mogelijk te beperken en het doel van maximaal 1.5 graden binnen bereik te houden is het noodzakelijk dat rijke landen als Nederland het uitfaseren van fossiele brandstoffen naar voren halen. VN Secretaris Generaal António Guterres deed tijdens de Klimaatop in Dubai een [dringende oproep](#): *"I urge countries to speed up their net zero timelines, to get there as close as possible to 2040 in developed countries and 2050 in emerging economies."* Nederland onderschrijft de 1.5 gradendoelstelling maar handelt er nog niet naar. Een [rapport van Ecorys](#) concludeert dat Nederland zelfs al ruim voor 2040 klimaatneutraal kan zijn als het alles op alles zet. Op basis daarvan vragen wij u het nodige beleid in gang te zetten dat ervoor zorgt dat de Nederlandse broeikasgasuitstoot in 2040 netto nul is, en dat doel wettelijk vast te leggen.

Energiebesparing

Nederland heeft bindende doelen voor energiebesparing vanuit de Europese *Energy Efficiency Directive* (EED). PBL geeft aan dat deze doelen niet of nauwelijks binnen bereik zijn. Alleen als alles meezit, waaronder niet-stuurbare invloeden zoals energieprijzen en het weer, kan Nederland met het huidige beleid een deel van de besparingsdoelen halen. Energiebesparing maakt de energietransitie haalbaar doordat er minder geïnvesteerd hoeft te worden in het energiesysteem en er ook minder mensen, ruimte en materialen voor nodig zijn. Allemaal zaken die in Nederland verschrikkelijk schaars zijn en ook nodig zijn voor andere opgaven zoals de zorg, wonen en natuur. Daarnaast leidt energiebesparing ook tot een verlichting van de congestie op het elektriciteitsnet. Een urgent probleem dat de energietransitie steeds meer lamlegt.

Om de energiebesparingsdoelen binnen bereik te krijgen en de energietransitie mogelijk te maken doen wij een aantal suggesties:

- **Beperken nieuwe grote energieverbruikers.** Datacentra, elektrolyzers (waterstofproductie), CO₂ afvang- en opslag installaties (CCS) en zware industrie hebben met elkaar gemeen dat ze allemaal veel energie vragen. Energie die we niet hebben, om over de benodigde ruimte, materialen en menskracht maar te zwijgen. Er zijn dus keuzes nodig, zoals eerder ook [door Natuur & Milieu betoogd voor de industrie](#). Dit is niet alleen nodig om de transitie mogelijk te maken, maar ook om te kunnen bouwen aan de industrie en samenleving van morgen. Eén die past binnen onze landsgrenzen en bijdraagt aan de brede welvaart in Nederland. Daarom roepen wij op om in 2024 richtinggevend keuzes te maken die grenzen stellen aan de toename van nieuwe energieverbruikers.
- **Handhaaf Wet Milieubeheer.** Uit de [regionale klimaatmonitor](#) blijkt dat de overgrote meerderheid van de bedrijven de verplichte erkende maatregelen nog niet heeft genomen. Dit zijn maatregelen die zichzelf binnen 5 jaar terugverdienen en verplicht zijn onder de Wet

Milieubeheer. Het is noodzakelijk dat al in 2024 begonnen wordt met de Wet te handhaven om te zorgen dat in 2030 alle erkende maatregelen genomen zijn. Het bevoegd gezag voor de handhaving is in de meeste gevallen de gemeente. De rijksoverheid moet de gemeente hierbij te hulp schieten met uitvoeringsgeld en expertise, maar zal daarnaast ook bindende afspraken met gemeenten moeten maken over het aantal bedrijven waar gehandhaafd gaat worden en het tempo. Daarbij is het van belang dat gemeenten zelf ook het goede voorbeeld geven.

- **Start invoeren Betalen naar Gebruik.** PBL noemt Betalen naar Gebruik als één van de belangrijke voorgenomen beleidsinstrumenten die het energieverbruik kan beperken. Betalen naar Gebruik in combinatie met een verbetering van het openbaar vervoer specifiek in de regio, is een eerlijk beleidsinstrument dat noodzakelijk is om de transitie naar schone mobiliteit te realiseren. Ook moet worden gedacht aan compensatie voor mensen met een kleine portemonnee waarvoor openbaar vervoer geen uitkomst biedt. Voor een optimale werking moet er wel gedifferentieerd worden naar tijd en emissie. Wij roepen daarom op om in 2024 de noodzakelijke beleidsstappen te nemen om een dergelijke uitwerking van Betalen naar Gebruik voor 2030 ingevoerd te hebben.

Voorgenomen beleid niet vertragen

Naast eerder genoemde punten is er meer voorgenomen beleid dat niet verder vertraagd moet worden. Concreet gaat het onder andere over de Wet Collectieve Warmte, de Wet Gemeentelijke Instrumenten Warmtetransitie en de Normering Verwarmingsinstallaties. Wij willen oproepen om de vertraging door de val van het Kabinet niet verder op te laten lopen en dit voorgenomen beleid met voorrang te behandelen in de Kamers.

Ook de voortzetting van de Regionale Energiestrategieën (RES) vraagt om extra aandacht. Uit recente prognoses - zoals in het Nationaal Plan Energiesysteem - blijkt dat we voor het behalen van de klimaatdoelen fors meer moeten inzetten op hernieuwbare energie op land, uit zon en wind. Die ambities staan op gespannen voet met de problematiek rond netcongestie en met nieuw (overmatig) restrictief beleid: generieke afstandsnormen voor windturbines en de aangescherpte voorkeursvolgorde zon. Daardoor dreigen veel geschikte locaties voor zon en wind op land af te vallen. Eerder gestelde deadlines binnen de RES'en lopen vertraging op, en ambities van regio's worden eerder afgeschaald dan opgeschaald. Een succesvolle uitrol via de RES vraagt om nauwe betrokkenheid van het Rijk en om nieuw beleidsinstrumentarium dat aanstuurt op energieprojecten met meer ruimtelijke kwaliteit en lokale meerwaarde. Het is daarom belangrijk dat plannen voor het natuurinclusiever maken van de SDE++, een aanvullend 'kwaliteitsbudget' en het aanscherpen van lokale beleidskaders niet in de ijskast worden gezet.

Klimaatrechtvaardigheid

Om draagvlak voor klimaatbeleid te behouden, is het van belang dat een rechtvaardige verdeling van kosten en baten centraal staan. Hoewel een rechtvaardige verdeling inmiddels hét centrale gesprekstema is geworden, is van daadwerkelijke klimaatrechtvaardigheid nog geen sprake. Bij voortzetting van het huidige klimaatbeleid zullen de hoogste inkomensgroepen in 2030 veruit de meeste CO₂ blijven uitstoten. En dat terwijl zij de meeste (financiële) middelen hebben om hun uitstoot te reduceren. Ondertussen dragen de laagste inkomensgroepen relatief veel bij aan het klimaatbeleid omdat ze heel weinig CO₂ uitstoten.

De aandacht voor rechtvaardigheid in klimaatbeleid is op dit moment niet voldoende. In lijn met [het advies](#) van de Wetenschappelijke Raad voor Regeringsbeleid is het daarom van belang om klimaatbeleid te behandelen als een verdelingsvraagstuk en bewust rechtvaardige keuzes te maken. Vooral de laagste inkomensgroepen mogen niet onevenredig worden belast met de kosten van de klimaattransitie. Dat kan, door verdelingsvraagstukken vanaf de beleidsontwerpfase mee te nemen.

Het [Belasting Transitie Model](#) kan hiervoor een uitkomst bieden. Dit rekenmodel geeft inzicht in welke beleidskeuzes bijdragen aan een meer rechtvaardige verdeling van lusten en lasten.

Adequaat reageren op de signalen vanuit het PBL in de KEV is de lakmoesproef voor het klimaat- en energiebeleid van de nieuwe Tweede Kamer. Wij hopen dat u deze signalen en onze duiding daarvan bespreekt op 20 december, en ook hier de concrete actie aan verbindt waar de urgentie van de klimaatcrisis om vraagt.

Graag gaan wij verder met u in gesprek over de inhoud van deze brief als u daar behoefte aan heeft. Mocht u vragen hebben dan kunt u contact opnemen met onderstaande contactpersonen:

Peter de Jong, programmaleider Energiesysteem, Natuur & Milieu: p.dejong@natuurenmilieu.nl

Willem Wiskerke, campaigner klimaat en energie, Stichting Greenpeace Nederland:
willem.wiskerke@greenpeace.org

Gerben de Vries, programmaleider Klimaat & Energie, De Natuur en Milieufederaties:
g.de.vries@natuurenmilieufederaties.nl

Kirsten Sleven, inhoudelijk medewerker energie en klimaatrechtvaardigheid, Milieudefensie:
kirsten.sleven@milieudefensie.nl

**NATUUR
& MILIEU**

GREENPEACE

 **de natuur en
milieufederaties**

 milieudefensie